

LA IAȘI ȘI CLUJ-NAPOCA, INIȚIATIVE UNICE PENTRU TEATRELE DE OPERĂ ROMÂNEȘTI

(Costin Popa – 13 iunie 2019)

Știute sunt problemele financiare din cultură. Se vorbește, se aude pe surse despre fonduri insuficiente, se cunosc aprobările întârziate de bugete, rectificările îndelung așteptate, tăierile (culmea!) subsecvente și altele asemenea. Consecințele sunt imposibilitatea transpunerii în practică a programelor asumate prin contractele manageriale, amânarea sau anularea premierelor, blocarea invitării de soliști care să completeze golurile din distribuții și tot așa. Soluții alternative caută toată lumea la nivel directorial.

Spre exemplu, acum câțiva ani, Opera Națională Română Iași a făcut prima coproducție lirică integral românească în asociere cu Opera Națională București, pentru spectacolul „Văduva veselă” de Lehár, la inițiativa regizoarei Beatrice Rancea, director general titular la Iași și, în acea vreme, interimar la București.

Tot Beatrice Rancea, în cooperare cu Florin Estefan, directorul general al Operei Naționale Române din Cluj-Napoca, a pus recent în practică o altă premieră managerială, schimbul de titluri între cele două scene, deși nu au fost concepute drept coproducții. Așa încât, clujenii au putut vedea „Don Giovanni” de Mozart produs la Iași (regizor Beatrice Rancea), iar ieșenii „Evgheni Oneghin” de Ceaikovski, spectacol clujean în regia Mihaelei Bogdan, opere care lipseau din repertoriile teatrelor „primitoare”.

Lăudabile inițiative, coproducțiile și schimburile de spectacole fiind premiere naționale, dar deseori aplicate în Occident.

De luat aminte, însă fără să devină un sistem. Bugetarea corespunzătoare și la timp trebuie să onoreze scenele lirice, pentru stimularea creativității, a noului.

„Evgheni Oneghin”

Producția Mihaelei Bogdan datează din 2016 și readuce titlul la Iași, ca nouă montare, după 40 de ani.

Două spectacole în zile consecutive au marcat evenimentul în prima jumătate a lui iunie, două seri cu distribuții diferite, ceea ce demonstrează puterile Operei ieșene, chiar dacă rolul titular a revenit unor invitați, baritonii Florin Estefan și Ventseslav Anastasov (Bulgaria).

Mizanscena susținută de scenografia prețuitei creatoare Viorica Petrovici, de coregrafia Amaliei Mîndruțiu, a adus atmosfera tipică a mediilor ruse, de țară și de lux imperial la început de secol XIX, zugrăvite prin decoruri simple, stilizate, ingenios manipulate grație formei modulare în care au fost concepute. Grupuri de mesteceni, simbolice fațade de clădiri, draperii la balul Cneazului Gremin care, prin proiecții subtile, lasă să se întrevadă #8211; în clipele deznodământului – amintirile tinereții eroilor. Este o lectură clasică în care modernul se insinuează prin desenele esențializate. Atâta doar că pasarela de acces transformată la balul Larinei într-o lungă masă de banchet a servit, șocant, în tabloul următor, drept planșa... duelului fatal lui Lenski.

În ambientul aerat al scenei, obiectele de mobilier au fost puține, reduse la strictul necesar și regizoarea Mihaela Bogdan a oferit șansa unei teatralizări intense cu relații amănunțite între personaje și în care dansurile țăranilor, valsarea, mazurka, poloneza, ecosezele au găsit spațiul pentru evoluțiile pline de stil, temperament și eleganță ale excelentului corp de balet al teatrului. La final, după respingerea definitivă a lui Oneghin, refugiarea Tatiane în mediul pădurii de mesteceni a tinereții a avut forță, a impresionat. O inspirată găselniță a regizoarei.

Nu în ultimul rând, costumele clasice, de epocă, pastelat colorate, armonios crochiate, au adus climaxului dramatic tușa de autenticitate dorită.

Cântul

Pentru rolul titular, Florin Estefan a avut toate datele complexului erou al lui Ceaikovski, ținută, alură nobilă, eleganță, răceală, aroganță, înflăcărare dezlănțuită la final, când a alergat disperat în brațele Tatiane regăsite, după ce aria din tabloul al III-lea fusese înfricoșătoare prin detașare. Cu timbru clocotitor, învelit în armonice luxoase, catifelate, a cântat cu potrivite intenții vocale și inflexiuni expresive. Ultima frază a operei a avut puterea și elocvența dorite, cu trimiteri răscolitoare. Unele note acute prea vibrante se insinuasera în pasajele anterioare.

În cea de-a doua seară, am făcut cunoștință cu oaspetele bulgar Ventseslav Anastasov, posesorul unui glas solid și omogen, plăcut timbrat, îndreptat către citiri în cheie dramatică, cu accentuări severe și tendințe de duritate îndreptate către un contur mai simplist, mai liniar al personajului său, parvenit senior de țară, pe care l-a desăvârșit însă cu trăire bine ancorată în specificul ceaikovskian.

Cu voce lirică, nu foarte amplă, dar vibrant expresivă, cu îmbogățiri de volum în registrul acut, soprana Diana Bucur a fost o Tatiana melancolică și visătoare. Cea de-a doua Tatiana, Nicoleta Maier, a expus meandrelor sufletești în toată profunzimea lor prin aria „scrisorii” din tabloul secund, iar incisivitatea, anvergura și strălucirea glasului au venit ca un pandant al spiritului expansiv, pasional și plin de dăruire al eroinei, ce a mers până la un gen de revoltă venită din străfundurile unei profunde iubiri, formulată în ultimul tablou al operei cu sinceritatea durerii. Accente spinte au dominat finalul înzestrat cu acute rotunde și bogate.

De la întâia apariție în scenă, primul Lenski – tenorul Florin Guzgă a afișat un șevalet interpretativ de mare calitate, venit din lirismul de sensibilă factură ce-i înveșmântează glasul. Pictural, poetic, cu atacuri moi și rafinată puritate de sunet, cu expozeu cuceritor al desenului melodic a cântat celebra arie din tabloul al V-lea, în care strofa a doua a fost înzestrată cu o rară mezzavoce de adâncă simțire. În seara următoare a fost rândul lui Andrei Fermeșanu să deruleze fraze lirice omogene, sonore, cu admirabilă linie de cânt într-o lectură mai obiectivă, dar puternic fixată în spiritualitatea personajului.

Rolului Gremin i-au fost rezervați doi interpreți cu voci calitative, bașii Andrei Yvan, în sporire de concentrare a sunetului pe parcursul celebrei arii din tabloul al VI-lea și, în debut absolut pe scenă ca solist, Ivan Dikuser, membru al Corului Operei Naționale Române Iași. Cu inspirată frazare, plină de sensuri, omogenitate pe ambitus și siguranță, Dikuser are perspective.

Florin Estefan,
Florin Guzgă

Maria Miron, Petru Pavel,
Diana Bucur

Florin Guzgă

Maria Miron,
Florin Estefan

Andrei Fermeșanu

Nicoleta Maier,
Ventseslav Anastasov

Nicoleta Maier,
Florentina Onica

Ivan Dikusar

scenă

O paranteză. Managerul general al teatrului, Beatrice Rancea, și-a fixat ca una dintre priorități identificarea și promovarea în solistică a unor valoroși membri ai corului. Sunt multe nume, ajunse în stadiul de a dezvolta cariere semnificative, servind teatrul și distribuțiile.

Olga a fost mezzosoprana cu glas plin de strălucire Maria Miron, pentru ca în seara următoare rolul să-i revină Florentinei Onică, o voce de suficientă amploare, dar înzestrată și cu sunete grave abisale, adecvate țesăturii de contraltă ale ultimelor măsuri din aria din primul tablou.

În alte roluri...

...afișul a avut distribuiri bine cumpănite. Să nu uităm că o veche cutumă a teatrelor din patria operei, Italia, judecă valoarea unei producții și după cea a comprimărilor, a celor din rolurile mici. Se pare că managementul artistic al scenei ieșene cunoaște o asemenea cheie, așa încât Triquet a fost – în ambele seri – excelentul tenor de caracter Petru Pavel, care a evitat obișnuita portretizare caricaturală, Larina și Filipievna au fost interpretate de două mezzosoprene cu glasuri foarte bune,

Maria Macsim Nicoară și Laura Scripcaru, rolul Zaretsky a revenit bașilor Teodor Busnea (remarcabil „pedalist”), respectiv Victor Zaharia, iar cel al Căpitanului, bașilor Ștefan Linu și Cezar Octavian Ionescu.

Remarcii referitoare la calitatea ansamblului de balet al teatrului, trebuie neapărat adăugată cea destinată corului pregătit de Manuel Giugula, un ansamblu partener la buna reproducere a atmosferei producției. I s-a alăturat bagheta italianului Alessandro Cedrone, un cunoscător al tempourilor optime, al dinamicilor sonore, ce a asigurat un echilibraj perfect între fosă și platou. După o primă seară în care impurități la alămuri sau atacuri timide s-au strecurat pe alocuri, au venit consolidări îndeosebi prin rotunjirea sunetului „cordarilor”. În primul tablou al celui de-al doilea spectacol, cu fermitate, dirijorul a rezolvat ușoare tendințe de decalaj ale corului.

Așadar, grație inițiativei celor doi directori de teatre, Beatrice Rancea și Florin Estefan, ieșenii au putut vedea „Evgheni Oneghin”, iar clujenii „Don Giovanni”. La cel din urmă, o cronică va urma cât de curând.